

Fanfare Broedermin 90 jaar.

Academische zitting 19 november 2017.

Toespraak Frans Vanderschelde,
oud-voorzitter van de fanfare Sint Pancratius.

Mevrouw de burgemeester,
mevrouw de voorzitter,
beste bestuursleden, muzikanten en leden van de Fanfare Broedermin.

Het is mij een bijzondere eer hier vandaag het woord te mogen voeren als oud-voorzitter van de fanfare Sint-Pancratius.

Zoals jullie weten, zijn wij twee grote takken van een en dezelfde boom.

In mijn tussenkomst zal ik me dan ook beperken tot de gemeenschappelijke periode uit onze geschiedenis.

Daarbij stel ik mij twee grote vragen:

wat was de aanleiding van de oprichting van de fanfare Sint-Pancratius in 1873 en waarom kwam het tot een opsplitsing in 1927.

Belangrijk om weten, lijkt mij ook, hoe Sterrebeek erop dat ogenblik uitzag en hoe de mensen er leefden.

Volgens de toenmalige gemeentesecretaris was dit als volgt.

Elke Sterrebeekenaar had een tuin en kweekte groenten.

Met de zomerkermis kwam er een groenteboer langs met bloemkolen en andere luxegroenten.

Elke boer had een of twee melkkoeien, een varken en een kippenhok.

De overtollige melk werd met de trein, of de stoomtram, door de boerinnen naar Brussel gebracht en daar verkocht.

Andere boeren trokken met paard en kar naar Brussel om hun waren op de markt te verkopen.

Men moet er ook rekening mee houden dat vanaf 1885 tot 1914 België een economische bloei kende.

De staal- en textielbaronnen werden steeds rijker, maar ook de bourgeoisie groeide snel aan.

De arbeidende klasse groeide eveneens, maar kreeg slechts een klein stuk van de koek.

Zij organiseerde grote stakingen voor het algemeen stemrecht en wilde zo meer zeggenschap krijgen.

Dat ging niet vanzelf. In een eerste fase werd alleen het meervoudig stemrecht voor mannen geleidelijk uitgebreid.

Vrouwen dienden te wachten tot 1948.

Keren we nu even terug naar de fanfare.

In de geschiedenis van de fanfare lezen wij het volgende.

Tijdens de winter van 1872-73 kwamen enkele arbeiders van de "FABRIK IN WOLLE WEEFSELS EN SERGIEN (*een oude benaming voor een stof om vrouwenkleren te maken*) " samen met een paar beoefenaars van vrije beroepen.

Het was een van die talrijke barre winters die verschrikkelijk lang konden duren.

Blijkbaar verveelden de stichters zich dood en besloten, naar het voorbeeld van de omliggende dorpen, een fanfare op te richten.

De grote moeilijkheid bestond er evenwel in dat zij hiervoor de toestemming van hun echtgenotes nodig hadden.

Zij vertelden hen dat de fanfare de processies zou opluisteren. En dat dit dus een zeer mooi initiatief zou zijn.

Bij de oprichters vinden wij de namen de van de families die achteraf, nog jarenlang, zowel in Sint-Pancratius als in Broedermin, een leidende rol zullen spelen.

Het klopt dat in die tijd, zeer veel fanfares werden opgericht.

In 1851 waren er 436 en in 1895 was hun aantal gestegen tot 895.

De grote moeilijkheid was dat fanfaremuzikanten noten moesten kunnen lezen.

Men moest dus mensen vinden om hun muziekonderricht te geven. Zo'n man was mijn eigen grootvader, Jozef De Wals, bijgenaamd Noot.

Hij was een zeer actief muzikant, en naar ik van mijn moeder vernam, ook een goede vriend van Petrus Vandermosten, een van jullie stichters.

De laatste 20 jaar van zijn leven was hij verlamd maar dat belette hem niet verder les te geven vanop zijn bed.

Jonge muzikanten met talent konden ook terecht in de 27 muziekkorpsen die het leger op dat ogenblik telde. Een traditie die nog jarenlang zou duren.

Denk hierbij aan, Frans Vandermosten, jullie dirigent Maurice Peters en onze dirigent Frans Buelens.

In die tijd luisterde de fanfare niet alleen de processies op, zij nam ook deel aan de talrijke wedstrijden, voor het eerst in 1875, dit wil zeggen twee jaar na de oprichting, en speelde op de kermisbals.

De populairste dansen waren de quadrille, de polka, de wals, de schotisch, de mazurka, de marche.

De oprichters van de fanfare hadden niet alleen de geestelijke steun van hun echtgenotes nodig maar ook die van de pastoor.

Maar, vooral en niet te vergeten, de financiële steun van de notabelen van het dorp.

De grootste geldschieter was de familie Braun, van het kasteel Ter Meeren. De tweede grootste, de familie De Smet, van de wolfabriek. Pas daarna volgden de vrije beroepen, waaronder vooral bierstekers en caféhouders.

Aan die periode komt een abrupt einde bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, in 1914.

De Duitse bezetter verbiedt alle optredens en vele jongemannen bevinden zich aan de IJzer.

Na de wapenstilstand, in 1918, werden de activiteiten met veel enthousiasme hernomen.

Maar de geesten waren veranderd. Het algemeen stemrecht werd ingevoerd, en zowel de beoefenaars van vrije beroepen, als de werkmensen en de boeren, eisten meer zeggenschap.

Dit betekende dat de invloed van het erecomité, dat bestond uit de geldschieters, steeds meer werd gecontesteerd.

Voor het eerst ontstond er op gemeentelijk vlak een oppositie die naam waardig.

Jullie eerste voorzitter, Petrus Celestinus Vanderschelde, werd in die periode verkozen als gemeenteraadslid.

Hij was de broer van mijn grootvader. Zijn zoon was Jef Vanderschelde, "den hoelenboor" (steenkolhandelaar) op de Hoogstraat en de grootvader van Elza Vanderschelde die daar een groenten- en snoepwinkel heeft uitgebaat.

Ik heb mijn vader altijd horen vertellen, dat deze Petrus Celestinus, het na korte tijd kotsbeu was omdat, Maurice Braun, de man van het kasteel, hem tijdens de gemeenteraad nooit aan het woord liet komen.

Zijn houding verbaast me niet. Hij kwam immers uit een familie die niet afhing van het kasteel of de wolfabriek.

Zijn vader had jarenlang een steenbakkerij uitgebaat op de Frans Peetersstraat, de vroegere Loozenweg, en daardoor een zekere welstand en veel land verworven. Land dat na zijn dood onder zijn zonen en dochters verdeeld werd.

De Vanderscheldes waren niet rijk maar wel vrijgevochten.

Zelf heb ik het verhaal gehoord dat op een goeie dag, toen de familie Braun een van haar jaarlijkse jachtpartijen organiseerde, zijn broer en dus mijn grootvader, de jagers, met de riek in de hand, verbood om over zijn land te marcheren.

Persoonlijk denk ik dat de mentaliteitsverandering na 1918 een grote rol gespeeld heeft in de opsplitsing van de fanfare Sint-Pancratius.

Het zogenaamde incident, tijdens de begrafenis van schepen, Jozef Balis, waarbij een deel van de muzikanten door een misverstand op de verkeerde plaats samenkwam, was dan ook, volgens mij, slechts de druppel die de emmer deed overlopen.

Deze splitsing heeft wel degelijk grote gevolgen gehad. Sommige families vielen uiteen in twee kampen.

Tijdens de periode tussen de twee wereldoorlogen zullen, beide fanfares, zich meer en meer vereenzelvigen met de meerderheid en/of de oppositie in de gemeenteraad.

De onderlinge wedijver was voelbaar tot het begin van de jaren 70.

Na het overlijden van de stichters van beide fanfares, werd het fameuze incident uit de jaren 20 een gebeurtenis die de geesten nog nauwelijks beroerde. Zeker niet de jonge muzikanten.

Persoonlijk heb ik in 1999, samen met Jef De Brue, nog een poging ondernomen om beide fanfares te fusioneren.

De twee besturen waren het daarover eens geraakt.

Maar jammer genoeg volgde een deel van de muzikanten van Sint-Pancratius niet.

Spijtig, maar zulke zaken gebeuren nu eenmaal in het leven.

Ikzelf heb mijn hele leven lang evenveel vrienden gehad aan beide kanten.

Ik denk dan, in de eerste plaats, aan mijn oudste en beste vriend, Jef De Brue, jarenlang actief muzikant en bestuurslid in jullie fanfare.

Alvorens af te sluiten, wil ik nog een andere persoon van jullie fanfare met veel piëteit en respect gedenken:

Gust Vandermosten, en met hem zijn hele familie en de vele muzikanten die ik mij nog goed herinner.

Ik wens jullie nog veel succes en bloeiende jaren toe.

Frans Vanderschelde,

Oud-voorzitter Sint Pancratius.